

Poëzie in de klas

TWEE TIPS OM DE POËZIE- WERELD TE OPENEN

‘Poëzie moet verleiden en niet bevelen’, liet Luuk Gruwez optekenen in een themanummer rond poëzie en onderwijs van de Poëziekrant. In een vroegere bijdrage in *Fons* schetste ik het volledige verloop van een poëzieproject, maar in dit artikel hou ik het kleinschaliger: de lezer krijgt twee tips om poëzie toegankelijker te maken in de klas en de leerlingen te verleiden tot poëzie. **Peter Van Damme**

Over de auteur

PETER VAN DAMME

is vakbegeleider Nederlands, leerkracht Nederlands aan het VTI in Lokeren en praktijklector Nederlands in de SLO talen aan de KU Leuven.

RAP MET EEN APP

Op de smartphone van de leerlingen is ongetwijfeld nog plaats voor een extra app. Smule is een eenvoudige applicatie waarmee je heel snel van een tekst die je zelf inspreekt een rapversie met muziek kan maken. Het enige wat je nodig hebt, is een smartphone waarop de app is geïnstalleerd en een (fragment uit) een gedicht.

Als leerkracht kun je zelf een selectie maken van klankrijke, ritmische gedichten. Kies bijvoorbeeld uit het werk van Paul van Ostaijen, Guido Gezelle, Willem Kloos, Herman Gorter en anderen, en vestig de aandacht van de leerlingen op de publicatiedatum van de gedichten. Je hoopt op de volgende reactie: ‘Dit zijn oude gedichten, mevrouw/meneer!’

De leerlingen kiezen in Smule een nummer waarvan ze de muziek willen gebruiken, en daarna lezen ze het gedicht voor aan hun smartphone. Smule mixt de ingelezen tekst en de muziek tot een rapnummer, met een resultaat dat de

leerlingen ongetwijfeld zal verbazen. Waarschijnlijk willen ze hun tekst nog eens – en met meer zorg – inlezen, om het resultaat verder te verbeteren. Op een heel eenvoudige manier krijgen ze zo onmiddellijk inzicht in de kwaliteiten van de gedichten: in rapversie klinken deze gedichten immers verrassend origineel en fris. De gedichten zijn opnieuw tot leven gewekt en in de 21ste eeuw geplaatst, en de leerlingen hebben op korte tijd een product gemaakt dat mooi is afgewerkt en gedeeld kan worden.

Als leraar heb je de keuze om te beslissen hoe de les daarna verder gaat: de leerlingen zijn nu bijvoorbeeld klaar om met meer motivatie, kennis en inzicht iets te leren over bijvoorbeeld ritmische poëzie. Afsluitend kunnen de leerlingen een nieuwe opname maken waarbij ze langer stilstaan bij bepaalde aspecten uit een gedicht, linken leggen tussen de muziek en het gedicht, zelf op zoek gaan naar passende gedichten, hun keuze beargumenteren en hierover met elkaar en de leerkracht in gesprek gaan.

GOOI DE WOORDEN DOOR ELKAAR. OVER HAALBAAR EN INZICHTVER- HOGENDE CREATIEF SCHRIJVEN

Leerkrachten lezen en bespreken in de klas graag eens een (te) moeilijk gedicht, en dat is uiteraard geen enkel probleem. ‘Ik schrijf je neer’ van Hugo Claus is een voorbeeld van een gedicht dat niet meteen het gemakkelijkste is om in de klas te lezen en te bespreken. Wanneer je de toegang tot het gedicht wil verbreden om de lectuur en de bespreking ervan duurzamer te maken, zou je kunnen kiezen voor de volgende instap: de leerlingen krijgen een creatieve schrijfopdracht die past binnen een duidelijk afgelijnde situatie. De situatie is de volgende: ‘Jouw geliefde wil weten

IK SCHRIJF JE NEER

Mijn vrouw, mijn heidens altaar,
Dat ik met vingers van licht bespeel en streef,
Mijn jonge bos dat ik doorwinter,
Mijn zenuwziek, onkuis en teder teken,
Ik schrijf je adem en je lichaam neer
Op gelijmd muziekpapier.

En tegen je oor beloof ik je splinternieuwe horoscopen
En maak je weer voor wereldreizen klaar
En voor een oponthoud in een of ander Oostenrijk.

Maar bij goden en bij sterrenbeelden
Wordt het eeuwig geluk ook dodelijk vermoeid,
En ik heb geen huis, ik heb geen bed,
Ik heb niet eens verjaardagsbloemen voor je over.

Ik schrijf je neer op papier
Terwijl je als een boomgaard in juli zwelt en bloeit.

Hugo Claus

Ik schrijf je neer

Ik - mijn - jonge - teder -
bos - zenuwziek - vrouw -
licht - teken - heidens -
van - altaar - onkuis -
dat - vingers - doorwinter -
mijn - streef -
bespeel - en -
met



wat zij voor jou betekent. Je moet haar op een poëtische manier vertellen wie zij voor jou is en wat zij voor jou betekent. Ze geeft je een kans dit goed te doen, want ze geeft je de woorden cadeau. Je moet ze enkel nog in de juiste volgorde plaatsen.' De leerkracht projecteert de woorden, die uit het begin van het gedicht komen (zie rechtsboven).

De leerlingen werken een bepaalde tijd in stilte – poëzie verdient soms stilte – aan hun gedicht. Hierna lezen enkele leerlingen hun versie voor en verklaren ze wat ze willen zeggen aan hun geliefde, waarop andere leerlingen reageren. Dan deelt de leerkracht het gedicht van Claus uit. Het gedicht wordt opnieuw voorgelezen en er volgt een (klassieke) bespreking.

Tijdens het creatief schrijven denken de leerlingen na over de betekenis en ervaren ze dat het best wel moeilijk is om een gedicht te schrijven. Dankzij de verschillende versies die ze van het gedicht horen en de uitleg die ze erbij

krijgen, verhoogt opnieuw het begrip en de interesse. Door de situatie die de leerkracht voor de opdracht schetste, hebben de leerlingen al inzicht in de spreek situatie van het gedicht: een verliefde (man) schrijft/spreekt over zijn geliefde (vrouw). Nadenken over de spreek situatie is vaak een manier om toegang tot een gedicht te krijgen: wie richt zich tot wie en waarover heeft de spreker/schrijver het? Wanneer de leerlingen het echte gedicht krijgen,

vergelijken ze automatisch hun versie met die van de dichter. Vergelijken stimuleert het denken en is een activerende manier om met gedichten – en ook met andere teksten – om te gaan.

Wordt vervolgd...

In een volgend artikel werk ik het idee van het vergelijken verder uit en probeer ik leerlingen aan het denken en het praten te krijgen, aan de hand van gedichten over belangrijke levensgebeurtenissen: geboorte, liefde en dood. Leerkrachten die met andere gedichten een soortgelijke instap bedenken, mogen natuurlijk hun lesideeën altijd delen.